

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI

Odilova Ozoda Shodiyor qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23304020>

Annotatsiya. Ushbu tezida O'zbekistonda raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari va istiqbollari tahlil qilinadi. Elektron to'lovlar, mobil banking va masofaviy bank xizmatlarining moliya tizimidagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Xizmatlar samaradorligini oshirish, kiberxavfsizlikni ta'minlash va aholining raqamli savodxonligini rivojlantirish bo'yicha takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: Raqamli moliya, moliyaviy xizmatlar, elektron to'lovlar, mobil banking, internet-banking, fintech, raqamli iqtisodiyot.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida moliya tizimini modernizatsiya qilish, zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish hamda moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, raqamli moliyaviy xizmatlar iqtisodiy munosabatlarni jadallashtirish, to'lov operatsiyalarini soddalashtirish va aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim vosita hisoblanadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda mobil banking, elektron to'lov tizimlari, masofaviy bank xizmatlari va fintech texnologiyalarining rivojlanishi moliya sohasida yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Ushbu xizmatlar orqali fuqarolar kommunal to'lovlarni amalga oshirish, pul mablag'larini o'tkazish, bank hisobvaraqlarini boshqarish va boshqa moliyaviy operatsiyalarni masofadan turib bajarish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa vaqt va xarajatlarni tejash bilan birga, bank xizmatlarining qulayligi va tezkorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Raqamli moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi tadbirkorlik subyektlari faoliyati uchun ham muhimdir.

Elektron hisob-kitoblar, raqamli kreditlash va avtomatlashtirilgan moliyaviy xizmatlar biznes jarayonlarini soddalashtirish, to'lovlarni tezlashtirish va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar moliyaviy operatsiyalarning shaffofligini oshirish va iqtisodiy jarayonlarni nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Dolzarbligi

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi elektron to'lovlar, mobil banking va masofaviy moliyaviy xizmatlarga bo'lgan talabni oshirmoqda. Ushbu xizmatlarni takomillashtirish moliyaviy qulaylikni ta'minlash, xizmatlar shaffofligini oshirish va aholining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Materiall va metod

Tadqiqotning asosiy materiallarini O'zbekistonda raqamli moliyaviy xizmatlarning rivojlanishiga oid ilmiy maqolalar, iqtisodiy adabiyotlar, statistik ma'lumotlar hamda me'yoriy-huquqiy hujjatlar tashkil etdi. Shuningdek, elektron to'lov tizimlari, mobil banking, internet-banking va masofaviy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishiga doir ma'lumotlar o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, taqqoslash, statistik tahlil, kuzatish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Tizimli tahlil yordamida raqamli moliyaviy xizmatlarning moliya tizimidagi o'rni va ahamiyati o'rganildi. Taqqoslash metodi orqali an'anaviy va raqamli moliyaviy xizmatlarning xususiyatlari tahlil qilindi. Statistik tahlil asosida sohadagi rivojlanish tendensiyalari baholandi.

Olingan ma'lumotlarni umumlashtirish orqali raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirishning mavjud muammolari va istiqbolli yo'nalishlari aniqlandi.

Raqamli moliyaviy xizmatlar zamonaviy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismidir.

O'zbekistonda elektron to'lovlar va mobil banking xizmatlaridan foydalanish kengayib bormoqda. Banklar mijozlarga masofadan xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini rivojlantirmoqda.

Mobil ilovalar orqali pul o'tkazmalari, kommunal to'lovlar va boshqa moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish mumkin. Bu jarayon moliyaviy xizmatlarning tezkorligi va qulayligini oshiradi. Raqamli texnologiyalar bank faoliyatida vaqt va xarajatlarni tejashga yordam beradi. Elektron to'lov tizimlari naqd pulsiz hisob-kitoblarning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli xizmatlar tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy operatsiyalarini soddalashtiradi. Internet-banking xizmatlari mijozlarga hisobvaraqlarni masofadan boshqarish imkonini beradi. Moliyaviy texnologiyalarning rivojlanishi yangi xizmat turlarining paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Sun'iy intellekt va avtomatlashtirish texnologiyalari xizmat ko'rsatish jarayonlarini takomillashtirish imkonini yaratadi. Raqamli moliyaviy xizmatlar aholining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, xizmatlardan foydalanishda internet infratuzilmasining sifati muhim ahamiyatga ega. Aholining raqamli savodxonligi ham ushbu jarayonning samaradorligiga ta'sir ko'rsatadi. Banklar o'rtasidagi raqobat xizmatlar sifatini yaxshilashga undaydi. Moliyaviy xizmatlarning ommabopligi iqtisodiy faollikni oshirishga yordam beradi. Raqamli xizmatlar moliyaviy operatsiyalar shaffofligini ta'minlashga ham ko'maklashadi. Shu sababli mazkur yo'nalishni izchil rivojlantirish zarur.

O'zbekistonda raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish bilan bir qatorda ayrim muammolar ham mavjud. Ulardan biri kiberxavfsizlikni ta'minlash masalasidir. Internet firibgarligi va shaxsiy ma'lumotlarning noqonuniy qo'lga kiritilishi foydalanuvchilar uchun xavf tug'diradi. Shu sababli bank tizimlarida axborot xavfsizligini kuchaytirish muhimdir.

Foydalanuvchilarga xavfsiz to'lov qoidalarini o'rgatish ham zarur. Ayrim hududlarda internet sifati va raqamli infratuzilmaning cheklanganligi xizmatlardan foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin. Raqamli savodxonlik darajasini oshirish ushbu muammoni kamaytirishga yordam beradi. Bank xizmatlarining sodd va tushunarli interfeysga ega bo'lishi ham muhim hisoblanadi.

Kelajakda mobil moliyaviy xizmatlarni yanada takomillashtirish istiqbolli yo'nalishlardan biridir. Sun'iy intellekt yordamida mijozlarga mos xizmatlarni taklif etish imkoniyati kengayadi.

Biometrik identifikatsiya xavfsiz autentifikatsiyani rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Tezkor elektron to'lov tizimlarini takomillashtirish moliyaviy operatsiyalarni soddalashtiradi. Fintech kompaniyalari va banklar hamkorligini rivojlantirish yangi yechimlarni yaratishga xizmat qiladi. Aholining moliyaviy savodxonligini oshirish bo'yicha ta'lim dasturlarini kengaytirish lozim. Shuningdek, raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini barcha hududlarda yaxshilash zarur. Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha talablarni kuchaytirish ham muhimdir. Ushbu chora-tadbirlar moliyaviy xizmatlarga bo'lgan ishonchni oshiradi. Natijada raqamli moliyaviy xizmatlarning sifati va ommabopligi ortib, mamlakat raqamli iqtisodiyotining rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasida muhim ahamiyatga ega. Elektron to'lovlar, mobil banking va internet-banking xizmatlari moliyaviy operatsiyalarni tezkor, qulay va samarali amalga oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kiberxavfsizlikni ta'minlash, internet firibgarligining oldini olish va aholining raqamli savodxonligini oshirish zarur. Kelgusida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, moliyaviy infratuzilmani takomillashtirish va xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish raqamli moliyaviy xizmatlarning yanada rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qurbonova S. V. qizi. The Role of Digital Financial Services in Enhancing Economic Inclusion in Uzbekistan // Global Perspectives in Economics, Business, and Real Estate. - 2024. - Vol. 1, No. 1. - P. 21–28.
2. Ozili P. K. Impact of Digital Finance on Financial Inclusion and Stability // Borsa Istanbul Review. - 2018. - Vol. 18, No. 4. - P. 329–340.
3. Allen F., Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Martinez Peria M. S. The Foundations of Financial Inclusion: Understanding Ownership and Use of Formal Accounts // Journal of Financial Intermediation. - 2016. - Vol. 27. - P. 1–30.
4. Suri T., Jack W. The Long-Run Poverty and Gender Impacts of Mobile Money // Science. - 2016. - Vol. 354, No. 6317. - P. 1288–1292.